

Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları

Nail Yıldırım¹

Özet

Mevcut araştırmayla, Göynücek ilçesinde yaşayan doğal liderleri tanımak, doğal liderlere ilişkin envanter hazırlamak, toplumun liderlerini eğitim gönüllüsü yapmak, doğal liderlerle birlikte eğitim konusunda çalışmak, doğal liderlerden gönüllülerle birlikte eğitimin sorunlarını çözüme çalışmalarını yapmak, sonuçların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Mevcut çalışma, nitel ve nicel araştırma metotlarının birlikte işe koşulduğu karma desenli betimsel bir araştırmadır. Araştırma eylem araştırmasıdır. Bu kapsamda dokuz maddelik bir eylem planı hazırlanmıştır. Eylem planında Göynücek ilçesinde bulunan kanaat önderleri doğal liderler belirlenmiş, belirlenen kanaat önderlerine iki günlük eğitim verilmiş, daha sonra da kanaat önderlerinin çalışmaları üçer aylık dönemlerle takip edilmiştir. Bu araştırmada çalışmanın dokuz aylık bölümüne ilişkin veriler analiz edilmiş ve sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre eğitim üzerine farkındalık kazandırılmış kanaat önderleri doğal liderler toplamda yedi temada 22 konuda okul müdürlerine yardımcı oldukları belirlenmiştir. Bu çalışma daha büyük yerleşim yerinde de yapılabilir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, eğitim gönüllüsü, kanaat önderi, doğal lider

¹ Yrd.Doç.Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, nailsan60@hotmail.com.

Assessment of the study on contribution of education volunteer opinion leaders (natural leaders) to school administration

Abstract

Current study aims at recognizing natural leaders living in Goynucek town, preparing inventory of natural leaders, making leaders of the society education volunteers, working together with natural leaders on education issues, doing studies to solve problems of education together with volunteers of natural leaders, and assessing and reporting the results. This is a descriptive research study with mixed design where both qualitative and quantitative research methods are employed together. The study is an action research. Within this scope, an action plan with nine steps is prepared. In the action plan, opinion leaders (natural leaders) in Goynucek town were determined, they were given a two-day training, and then actions of opinion leaders were observed in three month periods. Data collected during the first nine month period of the study is analyzed and presented in this paper. According to the results of the study, it is come out that those opinion leaders who had gained awareness on education assisted school principals on 7 themes and with a total of 22 subjects. This study can be conducted in bigger residential areas as well.

Keywords: Education, education volunteer, opinion leader, natural leader

Giriş

Yönetim, bir grup çalışmasını gerektiren, yönetsel bir yapı ve örgütlenmeyi beraberinde getiren, sorunlara çözüm üretmeye çalışan insanlık tarihi kadar eski bir kavram olarak görülmektedir (Karip, 2004). Yönetimin sorun çözmesi için bir grup etkinliği ve örgütlenmesi gerekmektedir. Türk Eğitim Sistemi'nin ve buna bağlı okulların da kendine özgü bir takım sorunları vardır. Bu sorunların çözümü de yukarıdaki tanımda da ifadesini bulduğu gibi yönetimden beklenmektedir. Çınkır'a göre (2010) okul müdürlerinin karşılaştığı sorunlar arasında önceliği okul bütçesi ile ilgili sorunlar, ikinci olarak genel ve idari hizmetlerin yönetimine ilişkin sorunlar, bunu üçüncü sırada okul dışı kaynaklı konuların yönetimine ilişkin sorunlar, dördüncü sırada personel hizmetlerinde yaşanan sorunlar, beşinci sırada öğrenci hizmetleri ile ilgili yaşanan sorunlar izlemektedir. En az sorun yaşanan görev alanı ise eğitim-öğretimin yönetimi alanıdır. Demirtaş, Üstüner ve Özer (2007) araştırmalarında genel liselerde görevli yöneticilerin diğer okullardaki yöneticilere oranla daha fazla yönetsel sorunla karşılaştıklarını belirlemişlerdir. Ayrıca diğer okul türleri ile karşılaştırıldığında, okul öncesi kurumlarında yönetsel sorunların en az düzeyde yaşandığı belirlenmiştir.

Açık sistem olan okulun amaçlarını etkin düzeyde gerçekleştirebilmesi, toplum yapısının tanınması, beklentilerin bilinmesi, onların dolaylı olarak da olsa yönetime katılımının sağlanması ve okulda yapılan çalışmaların doğruluğuna inandırılması ile mümkün olabilecektir. Eğitimin çağa ayak uydurması için zorunlu olan değişimi yaşamaması, ancak toplumdaki diğer birey ve kurumların desteğiyle mümkündür. Özellikle ilköğretimin zorunlu olması ve toplumun tüm kesimlerini doğrudan ya da dolaylı olarak kapsamaması, maddi ve eğitsel boyutta çevre desteğine duyulan gereksinim, okul yönetimlerini bu çevrelerle zorunlu olarak iletişim kurmaya itmektir. Bu desteğin, çevrede yaşayan insanlarla kurulacak etkin iletişimle sağlanacağı açıktır. Okullarda bu iletişim, okul yöneticilerinin görev boyutunda yer alan "okul-çevre ilişkileri" çerçevesinde yapacağı çalışmalarla sağlanacaktır (Tan, 2002: 114). Bu bağlamda özellikle toplumun sözü geçen kanaat önderleriyle yapılacak işbirliği işleri daha da kolaylaştıracaktır. Araştırmacının okul müdürlüğü yaptığı dönemde yaşadığı bir olay (*oldukça başarılı bir kız öğrencinin ortaöğretime devam etmesi konusunda öğrencinin babası bir türlü ikna edilememiştir. Ancak o yerleşim yerinde yaşayan sözü geçen bir kanaat önderinin bir çift sözü öğrencinin okullaşması için yeterli olmuştur*) toplumun kanaat önderi doğal liderler konusunda duyarlılığını artırmış ve bu çalışmanın da çıkış noktası olmuştur.

En kapsamlı tanımlardan birisi önderliği, grubun veya örgütün amaçlarının belirlenmesini içeren etkileme süreci, bu amaçların gerçekleştirilmesinde görev davranışını motive etme, grubun korunması ve grup kültürünü etkileme şeklinde ele almaktadır (Longest, Beaufort, Darr, 1993: 11). Önderlik sadece formal organizasyonlara has bir süreç değildir. Belirli bir grubun belirli bir kişinin arkasından belirli amaçları gerçekleştirmek üzere gitmesi ile önderlik süreci oluşur. İkinci husus, önderliğin oluşması için önderin resmi yetkilerle donatılmasının zorunlu olmadığıdır. Hiçbir resmi (formal) yetkisi olmadığı halde büyük bir grubu peşinden sürükleyen önderler olabileceği gibi, çok geniş yetkilere sahip olduğu halde bunları kullanamayan dolayısıyla grubu peşinden sürükleyemeyen yöneticiler de olabilir (Koçel, 1989). Kostik (2003) önderlerin niteliklerini, özgüven, samimiyet, tutarlı kişilik, canlılık, yaratıcı zeka, sağduyu, insanları anlama ve iletişim kurma olarak sıralamaktadır.

Önderlik liderlik kavramıyla eş anlam olarak görülmektedir (Öncül, 2000: 758). Fransızca “leader” kelimesinden gelmekte olan lider kavramı Türk Dil Kurumu’nda karşılığını “önder, şef” kelimelerinde bulmaktadır (bknz.www. sözlük.net (Fransızca-Türkçe, leader ve www. tdk.gov.tr lider). Liderlik, bir grup insanı belirli amaçlar etrafında toplayabilme, bu amaçları gerçekleştirmek için onları harekete geçirecek bilgi ve becerilerin toplamıdır (Eren,1998:342, Koçel, 2001: 466; Ertürk, 2000: 151). Liderin güç kaynaklarından olan insani güç doğal liderin de güç kaynağının bir boyutunu oluşturmaktadır. İnsani güç; bireyler arası ilişkilerle ilgili olup insani yönden yeterli lider, "insan mühendisliği" rolünü benimsemektedir. Bu role sahip lider de, insanlar arası ilişkiler, güdüleme, teşvik, destek, insan gücünü geliştirme, katılımlı karar verme, insan kaynağının moralini yükseltme gibi konulara önem vermektedir. Burada liderin temel amacı, örgüt içindeki insanların mutluluğuna katkıda bulunmaktır. Bununla beraber doğal liderin beğeniye dayanan güç sahibi de olması gerekir. Beğeniye dayanan güç; liderin grup üyelerinin gözünde hayranlık uyandırıcı, çekicilik, sempatiklik gibi kişisel özelliklere sahip olmasından kaynaklanır. Beğeniye dayanan güç oluşmasında liderin karizmatik olmasının önemi büyüktür. Grup üyeleri kendilerini etkileme gücü taşıyan liderle özdeşleştirerek ona benzemek isterler ve bunun sonucu olarak lidere saygı, beğeni ve beğenilme isteği ile itaat ederler. Bu tür güç taşıyan liderler karizmatik olarak nitelendirilmektedir (Giderler, 2005: 55). Yılmaz (2006: 19) liderlerin izleyenler tarafından sevilmesini, lidere güvenilmesi ve liderin rehberliğini kabul etmesini lider üye ilişkisi kavramı ile açıklamıştır. Liderin izleyenleriyle etkili bir ilişki temelini karşılıklı sadakat, saygı ve sevgi oluşturmaktadır.

Liderlik; kuram ve uygulamanın, hazırlığın, doğallığın ve doğaçlamanın bir sentezidir (Axelrod, 2000: 29; akt. Kaya, 2002). Kişilerin nasıl lider olabildikleriyle ilgili olarak Clark (2000: 1), Bass'ın öne sürdüğü üç yoldan birisinin, bazı insanlarda bulunduğu düşünülen ve *doğal* olarak liderlik yapmalarına yol açan bir takım kişilik özellikleri olduğunu belirtirken liderliğin *doğallıkla* ilgisi üzerinde durmaktadır.

Doğal Lider; yönetici tarafından seçilmeyen, tam tersine grubun yarattığı, bazen de hazır bulunduğu lider modelidir. Resmi yetkisi olmadığı halde grup üzerindeki etkinliği yasal liderden daha yüksektir. Grubu olumlu şekilde yönlendirebildiği gibi yasal liderle çatışmaya da girebilir (Sabuncuoğlu ve Tüz, 2001: 218). Liderliği; doğal lider ve örgütsel lider olarak ikiye ayırmak mümkündür. Doğal lider bir örgütte bir grup insanın içinden o grubun ortamına bağlı olarak ortaya çıkan ve grup üyelerince liderlik makamına getirilen kişidir (İlgar, 2005). Toplumun sözü geçen insanları da kendi ortamlarında ortaya çıkmaktadırlar. Bir bakıma kültürel bir süreçtir. Çünkü bazı insanların sözünün etkisinin fazla olması, Türk kültüründe var olan bir durumdur. Söz konusu insanlar herhangi bir yönetici tarafından seçilmemiştir. Toplum bu insanları hazır bulmuşlardır. Bu yüzden toplumun kanaat önderleri doğal liderler tanımıyla örtüşmektedirler. Buna bağlı olarak araştırmada, doğal liderler yerine kanaat önderleri kavramı kullanılmıştır.

Çalışmanın Amacı ve Önemi:

Okul yönetiminin görevi okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanarak, okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır (Bursalıoğlu, 1994). Okulun insan kaynaklarından dış paydaşları çevresinde yaşayanlar ve eğitim hizmetinden yararlananlardır. Eğitimde var olan sorunlar ertelenemez, çözümsüz bırakılamaz gözükmemektedir. Bu durum, eğitimin toplumsal açık sistem oluşuyla da ilişkilidir. Kanaat önderleri, toplumda sözü geçen insanlar olarak algılanmaktadırlar. Şayet toplumun kanaat önderlerine ulaşılır, eğitim alanında farkındalık kazandırılır ve etkileme güçlerinden eğitim adına faydalanılırsa sorunlar daha kolay çözülebilecektir. Bu amaçla bir proje hazırlanmıştır. Projeye eğitim sorunlarına çözüm noktasında toplumun kanaat önderlerinin etkileme gücünden yararlanılması konusunda alternatif bir yaklaşım uygulanacak, test edilecek ve sonuçlarının olumlu olması durumunda uygulamacılara önerilecektir. Eğitim yöneticilerine sorunların çözümünde alternatif deneysel çalışmalar literatürde çok sık rastlanmayan bir konudur. Bu çalışmayla eğitim yöneticilerine toplumun dinamiklerini tanıma adına farklı bir bakış açısı kazandırılacağı düşünülmektedir.

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Mevcut araştırmayla, proje uygulanan ilçede yaşayan kanaat önderlerini tanımak, tanınan kanaat önderlerine ilişkin envanter hazırlamak, toplumun liderlerini eğitim gönüllüsü yaparak birlikte eğitim konusunda çalışmak, sonuçların değerlendirilerek eğitim yönetimi bilim dalına kuramsal katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin profilleri ve eğitime ilişkin görüşleri nelerdir?
2. İlçe bünyesinde eğitimle ilgilenen atanmış yöneticilerin çalışmaya ilişkin görüşleri/üşünceleri nelerdir?
3. Okul müdürlerinin eğitim gönüllüsü kanaat önderleri çalışmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Mevcut çalışma, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte işe koşulduğu karma desenli betimsel bir araştırmadır. Araştırma eylem araştırmasıdır. Eylem araştırması, sosyal durumun içindeki eylemin niteliğini geliştirmeyi amaçlayan sosyal durum çalışmasıdır (Eliot, 1991. akt: Aksoy, 2003; 477). Amasya ili Göynücek İlçesinde eğitim yönetimi sorunlarını çözmek üzere bir takım çalışmalar yapılması düşünülmüştür. Projenin Amasya ili Göynücek ilçesinde yapılmış olmasının nedeni yerel yöneticilerle görüşülmüş olması ve pilot uygulamanın küçük ölçekte test edilmesidir. İlçenin toplam nüfusu 12.358, merkez nüfusu 2.421 dir. 4 Mart 1954 tarih ve 6324 sayılı yasa ile İlçe haline getirilmiştir. İlçede Damlaçimen ve Gediksaray Beldeleri ve 36 köy bulunmaktadır. İlçe merkezinde Cumhuriyet, Merkez ve Yeni Mahalle olmak üzere üç mahalle bulunmaktadır. İlçenin ekonomik faaliyeti tarıma dayanmaktadır. Amasya ilinin en küçük ve ekonomik yönden en az gelişmiş ilçesidir. Dört ilin ortasında bulunmaktadır. İlçe Çekerek ırmağı vadisinde ve Amasya ilinin Güneybatısı yönünde kurulmuş olup doğuda Tokat 'ın Zile İlçesi, batıda Çorumun Orta köy ilçesi, kuzeyde Amasya merkez, güneyde Yozgat'ın Aydıncık ilçesiyle sınırlıdır. İlçenin yüz ölçümü 578 km² olup rakımı 450 ile 1100 m arasındadır. İlçenin merkezinde Çok Programlı Lise, 70. Yıl Sağlık Meslek Lisesi, Atatürk İlköğretim Okulu ve Yatılı İlköğretim Bölge Okulu olmak üzere dört okul, kasaba ve köylerinde 10 ilköğretim okulunda 113 derslikte öğrenim görülmektedir (<http://www.goynucek.gov.tr/index1.html>).

Proje kapsamında aşağıdaki eylemler uygulanmıştır:

1. Proje ekibi kurulmuştur. Bu çalışma yaklaşık on beş gün sürmüştür. Öncelikle ilçenin kaymakamı ile görüşme yapılarak çalışma anlatılmıştır. Sonra kaymakamın başkanlığında ilçe milli eğitim müdürü, belediye başkanı, il müftü vekili, özel idare müdürünün olduğu ayrı bir bilgilendirme toplantısı yapılmıştır. Toplantıda bulunanlar proje ekibini oluşturmuşlardır.
2. Okul müdürleriyle bir görüşme yapılmış, yapılacak çalışmayla ilgili olarak görüşleri alınmıştır.
3. Daha sonra ilçede bulunan kanaat önderleri belirlenmiştir. İlçe merkezinde yaşayan tüm kesimlerin analizi yapılmıştır. Esnaf grubundan kanaat önderlerini, müftülük grubundan kanaat önderlerini, sanayi esnafından kanaat önderlerini, kurumlarda çalışanlardan kanaat önderlerini, muhtar grubundan kanaat önderlerini, sivil toplum kuruluşlarında bulunan kanaat önderlerini, sağlık kuruluşlarında bulunan kanaat önderlerini, emekli eğitimcilerden kanaat önderlerini, ev hanımlarından kanaat önderlerini belirlemek amaçlanmıştır. Kanaat önderlerini belirlerken dört ayrı birime (Belediyeye, ilçe milli eğitim müdürlüğüne, cami imamlarına, muhtarlara) şu soru sorulmuştur: “Yaşadığımız çevrede kimin sözü geçer?” Her birim bu soru üzerine çalışmalar yapmış ve listelerini oluşturmuşlardır. Dört ayrı listenin en az üçünde yer alan ortak isimler, Göynücek ilçesinin kanaat önderleri olarak kabul edilmiştir. Buna göre toplamda 86 kişi kanaat önderi olarak belirlenmiştir.
4. Belirlenmiş kanaat önderlerine davetiye gönderilmiştir.
5. Sonraki aşamada belirlenmiş kanaat önderlerine verilecek eğitim programı geliştirilmiştir. (Hazırlanan program, Bulgular bölümünde ikinci başlıkta verilmiştir.)
6. Kanaat önderleri için geliştirilen ve yukarıda anlatılan eğitim programı Göynücek YİBO’da davete katılan kanaat önderlerine uygulanmıştır. İlçe genelinde 86 kişi olarak belirlenen kanaat önderlerinden 49 tanesi programa katılmıştır.
7. Belirlenmiş kanaat önderlerine eğitim sonrasında eğitim gönüllüsü rozeti takılmış ve sertifika verilmiştir.
8. Başka bir tarihte okul müdürleriyle toplantı düzenlenerek yapılacak çalışmalar gözden geçirilmiştir.
9. Sonuçlar 3’er aylık dönemlerle gözlemlenmiştir.

Kanaat önderleri için hazırlanmış eğitim programı

Belirlenmiş kanaat önderlerine verilecek eğitim programı geliştirilmiştir. Program geliştirme, eğitim programlarının hedef, içerik öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür (Demirel, 2004: 5). Eğitim programı tasarlanırken ilk aşama olarak konu alanı, toplum ve bireyin ihtiyaçları ve beklentileri analiz edilir. İlk aşamadan elde edilen bulular doğrultusunda eğitim programının sonunda öğrenenlerin ne yapabileceklerini tanımlayan hedefleri belirlenir, bu hedeflere ulaşmak için gerekli olan içerik, öğrenme yaşantıları (eğitim durumları) ve değerlendirme öğeleri düzenlenir (Erden, 1998, 6).

Kanaat önderlerinin eğitim gönüllüsü haline gelmesi amacıyla hazırlanan eğitim programı için Gaziosmanpaşa üniversitesi eğitim fakültesi, eğitim bilimleri bölümü, eğitim programları ve öğretimi bilim dalı öğretim üyelerinden uzman görüşü alınmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan eğitim programı ihtiyaç analizi, hedef davranışları, içerik, öğrenme yaşantıları açısından aşağıda verilmektedir:

İhtiyaç Analizi

İlçe milli eğitim müdürlüğü tarafından hazırlanan “Eğitim ve Okulların Sorunları” adlı rapor ihtiyaç analizi olarak değerlendirilmiştir. Raporda yer alan; “*okulların maddi sorunları, öğrencilerin okullaşma sorunları, velilerin ilgisizliği sorunu, öğrencilerin akademik başarıları sorunu, öğrencilerin olumsuz davranışları sorunu, okulların fiziki sorunları bulunmaktadır. Bu sorunların çözülmesi için çok zorlanılmaktadır*”. İfadeleri üzerine sorunların çözülmesinde toplumun sözü geçen insanlarından (kanaat önderlerinden) yararlanılabilir.

Eğitim Programının Hedef Davranışları; Toplumun kanaat önderinin eğitimi kavramsal olarak tanıyabilmesi, eğitimin önemi konusunda farkındalık oluşturulması, kanaat önderlerinin eğitim gönüllüsü haline gelmesi, kanaat önderlerinin okul yönetimlerine yardımcı olmaları, ilçenin eğitim sorunlarının toplumun kanaat önderleri tarafından da bilinmesi.

İçerik; Eğitim nedir? Eğitim neden önemlidir? Eğitim neden sadece eğitimcilere bırakılmayacak kadar önemlidir? Toplumun yaşayan insanları eğitim konusunda neler yapmışlardır? İlçenin eğitime ilişkin sorunları nelerdir? Kanaat önderi olarak eğitime katkılar neler olabilir? Sorularının yanıtı hazırlanan programın içeriğini oluşturmaktadır.

Eğitim Gönüllüsü kanaat önderleri programının öğrenme yaşantıları

Eğitim, liderlik, eğitim liderliği, eğitim gönüllüsü kavramlarının tanımlarının ve tanımlarının gerektirdiği içerikleri konusunda sunu yöntemi ve katılımcıların aktif katılımıyla kavramsal yeterliğin artırılması.

Etkinlik 1. Kavramlara ilişkin sunu yapılması. Sunuda yer alan kavramlara ilişkin sözlü düşünme sağlanması. Özellikle eğitimin öneminin ve eğitimin yalnız eğitimcilerle bırakılmayacak kadar önemli olduğunun toplumsal açıdan ifade edilmesi.

Etkinlik 2. Eğitim gönüllülerinin eğitime hizmetleri sunusu. Türkiye’de yaşayan insanlardan eğitime gönüllü olarak hizmet etmiş insanlara ilişkin veri toplanarak sunu şeklinde görsel olarak sunulması. Bu çalışmayla belirlenen kanaat önderlerinin kendilerinin de eğitime gönüllü olarak katılmaları gerekliliği konusunda düşünce geliştirmelerine yardıma bulunmaya çalışılması. Müziğin etki gücü de hesaba katılarak sunu esnasında arka fonda müzikler kullanılması. Arka fonda kullanılan müzikler Gaziosmanpaşa üniversitesi eğitim fakültesi, müzik öğretmenliği bölümünde bulunan öğretim görevlilerinin görüşleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Buna göre arka fonda kullanılan müzik parçaları, Anadolu motifleri taşıyan, ağır ritimli, sözsüz parçalar olarak belirlenmiştir.

Etkinlik 3. Eğitimin ilçedeki durumu hakkında sunu yapılması. Konuyla ilgili ilçe milli eğitim müdürünün hazırladığı raporun görsel olarak sunulması.

Etkinlik 4. Kanaat önderleri çalışması hakkında görüş bildirilmesi. Yapılan çalışmanın eğitim açısından öneminin atanmış liderler (İlçe Müftüsü, İlçe Emniyet Müdürü, İlçe Jandarma Komutanı, Okul Müdürleri) tarafından belirtilerek programın etki gücünün artırılması

Etkinlik 5. Ders aralarında kanaat önderleriyle birebir görüşmeler yapılması. Ders aralarında kanaat önderlerine ikramların yapılması ve bu esnada kendileriyle birebir görüşmeler yapılarak çalışmanın öneminin belirtilmesi.

Etkinlik 6. Kanaat önderleriyle konuyla ilgili görüş alınmasına ilişkin çalıştay yapılması. Lider olarak eğitime katkılarının neler olabileceği konusunun kanaat önderleri tarafından dillendirilerek sesli olarak düşünmelerinin sağlanması. Karşılıklı soru cevap yöntemiyle kanaat önderlerinden beklentilerin tam olarak ortaya çıkarılması.

Etkinlik 7. Afişlerin asılması. Yapılan çalışmayı içeren afişlerin eğitim verilen okulun görülen yerlerine asılarak programa ilişkin farkındalık düzeyinin artırılması.

Etkinlik 8. Kanaat önderlerine “Eğitim Gönüllüsü Rozeti Takılması”, ve “ Eğitim Gönüllüsü Belgesinin” verilmesi. Kanaat önderlerine “eğitim gönüllüsü rozetinin” takılarak ve kendi

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

isimlerine düzenlenmiş “eğitim gönüllüsü belgesinin” verilerek belge ve rozetin motivasyon aracı olarak kullanılması.

Değerlendirme: Araştırmanın sonucunun aynı zamanda programın değerlendirilmesi olarak kabul edilmesi.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Amasya ili Göynücek ilçesinde bulunan atanmış ve seçilmiş yöneticiler ve belirlenmiş kanaat önderleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla seçilmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir (Yıldırım, Şimşek, 2008: 112). Bu araştırmada da belirli ölçütler göz önüne alınarak toplumun kanaat önderlerinden örnekleme oluşturulmuştur. Kanaat önderlerinden örnekleme oluşturulma biçimi, yapılan eylemlerde anlatılmıştır (bkz, md.3). Çalışma grubunda yer alan kanaat önderlerinin demografik verileri bulgular bölümü, 1 no’lu başlıkta verilmektedir. Araştırmanın çalışma grubunu belirlenen 86 kanaat önderlerinden eğitim programına katılan 49’u ve ilçede bulunan atanmış, seçilmiş yöneticilerden 28’i oluşturmaktadır. Atanmış ve seçilmiş yöneticilerin dağılımı şöyledir; 2’si seçilmiş yönetici (parti başkanı, belediye başkanı), 26 yöneticiden 14 tanesi okul müdürü, 12 tanesi de kurum amirleridir.

Veri toplama araçları

Veri toplama aracı olarak kanaat önderlerinin görüşlerini belirlemeye yönelik olarak bir anket geliştirilmiştir. Ankette öncelikle kanaat önderlerinin bireysel özelliklerine ilişkin maddeler yer almaktadır. Sonraki bölümde kanaat önderlerinin eğitimle, okulla ilişkilerini ortaya çıkaracak maddelere yer verilmektedir. Son bölümde ise kanaat önderlerinin kendilerine uygulanan eğitim programı hakkındaki görüşleri, hislerine yönelik sorular bulunmaktadır. Anket, eğitim programından sonra uygulanmıştır. Anketin uygulanması esnasında kanaat önderlerinin okuma yazma bilip bilmeme durumu da göz önünde bulundurulmuştur. Bu yüzden bazı kanaat önderleriyle yüz yüze sorular sorularak anket doldurulmuştur. Anketin iç tutarlık katsayısı .74 olarak bulunmuştur.

Atanmış ve seçilmiş yöneticilerin yapılan çalışma hakkında görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formunda, kanaat önderleri çalışması hakkında düşüncelerinin neler olduğu sorusu yer almıştır. Kanaat önderleri çalışmasının sonuçlarının belirlenmesi amacıyla okul müdürlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda iki soru yer almıştır. 1) Belirlenerek eğitim verilmiş kanaat önderlerinin okulunuza ne gibi katkılarınız olmuştur? 2) Kanaat önderleri çalışması hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Okul müdürlerinin çalışmaya ilişkin görüşlerini almak üzere belirlenen tarihte toplanılmıştır. Görüşmeler esnasında veri kayıplarını önlemek amacıyla kayıt cihazı kullanılmıştır. Katılımcılara görüşmelerde kayıt cihazı kullanılacağı belirtilmiş, ancak yapılan görüşmelerin sonunda tutulan kayıtların katılımcılar tarafından dinlenebileceği, gerektiğinde kayıtlardaki görüşlerin isteğe bağlı olarak kısmen ya da tamamen çıkarılabileceği belirtilmiştir. Böylece kayıt cihazının katılımcılar üzerinde yaratabileceği olumsuzluklar önlenmeye çalışılmıştır.

Okul müdürlerinin bazıları formu yazılı olarak doldurmak istemişlerdir. Bunun üzerine form üzerinde bulunan sorularla ilgili açıklamalar yapılarak formlar verilmiştir. Araştırmada katılımcıların kendilerini rahat ve huzurlu hissedebileceği ve görüşlerini içtenlikle açıklayabilecekleri bir görüşme ortamı sağlanmasına özen gösterilmiş, uygun bir etkileşim ortamı oluşturulmuştur. Görüşme sırasında, katılımcıların soruları cevaplarken araştırmacıdan etkilenmemesine çalışılmıştır.

Veri toplama araçlarının geçerlik çalışması için Gaziosmanpaşa üniversitesi eğitim fakültesinde görev yapan ve uzmanlık alanı olarak yönetim felsefesi çalışan 1 öğretim üyesi, eğitim yönetimi alanında 3 öğretim üyesi, program geliştirme alanında 2 öğretim üyesi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında 3 öğretim üyesi olmak üzere toplam 9 uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşü sonrasında ankette yer alan maddelere ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarına son şekli verilmiştir.

Araştırmada güvenilirliği artırmak amacıyla öncelikle kendi konumunu (daha önce yöneticilik yapmış olma durumu) belirtmiştir. İkinci olarak, veri kaynağı olan bireyler açıkça tanımlanmıştır (bknz, çalışma grubu). Üçüncü olarak, araştırma sürecinde oluşan sosyal ortamlar ve süreçler tanımlanmıştır. Son olarak, tüm süreçler ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Verilerin Analizi

Ankette yer alan maddelerin analizi için frekans, yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları elde edilen veriler için “içerik analizi” yapılmıştır. Veriler kendi içinde betimlenmiştir. Analiz sürecinde öncelikle, görüşme kayıtları deşifre edilip, okul yöneticileri bazında çözümlenmeler yapılmıştır. Görüşmelerden 30 sayfa veri elde edildi. Yapılan çalışmalar aynı zamanda resimlendi. Görüşmeler öğretim yılının sonunda Haziran ayında yapıldı. Okul müdürlerinin görüşlerinin analizinde, ifadelerin benzerliğine göre gruplanarak tasnif edilmiştir. Çözümlenmelerde görüşüne başvuru okul müdürleri, kanaat önderleri, atanmış yönetici, seçilmiş yöneticilere birer kod numarası verilerek açıklamalar yapılmıştır. Görüşme yapılan kesimlerin kodları şunlardır: KÖ; Kanaat Önderi, M; Okul Müdürü, AY; Atanmış Yönetici, SY; Seçilmiş Yönetici. Görüşme tekniği ile elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans olarak ifade edilmiştir. İfadelerdeki benzer öğeler gruplandırılmış ve gruba uygun olarak temalandırılmıştır. Temalar ilgili alan yazına göre oluşturuldu. Oluşturulan temalar: “Eğitim, planlama, çevre, fiziki düzenleme, maddi destek, veli, sosyal” dir.

Araştırmanın iç geçerliği verileri toplama aracının hazırlanmasından, uygulama ve analiz aşamasına kadar araştırma sürecinin detaylarıyla açıklanması ile arttırılmaya çalışılmıştır. Görüşleri alınan okul müdürleriyle tekrar görüşülmüş ve bulgular paylaşarak teyit ettirilmiştir. Teyit esnasında bazı müdürler kanaat önderlerinin katkıları konusunda ilave görüşler belirtmişlerdir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular sırayla verilmektedir. Bu bölüm üç başlık halinde aktarılmıştır. Birinci bölümde kanaat önderlerinin kişisel özellikleri ve eğitime ilişkin düşüncelerine ait bulgulara, ikinci bölümde atanmış veya seçilmiş yöneticilerin görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Son bölümde ise mevcut çalışmanın (projenin) okullara yansımalarına ilişkin okul müdürlerinin görüşleri bulgusuna yer verilmiştir.

1. Kanaat önderlerinin profilleri ve eğitime ilişkin düşünceleri

Tablo 1. Kanaat önderlerinin meslek, eğitim ve yaş durumları

Mesleki durum n=49			Eğitim durumu n= 49			Yaş durumu n=49		
meslek	f	%	Mezuniyet	f	%	yaş	f	%
atanmış yönetici	9	18,4	ilkokul	27	55,1	20-29	1	2,0
seçilmiş yönetici	12	24,5	ortaokul	4	8,2	30-39	7	14,3
çiftçi	19	38,8	lise	6	12,2	40-49	20	40,8
esnaf	6	12,2	üniversite	11	22,4	50-59	16	32,7
eğitimci	3	6,1	okula gitmedim	1	2	60-69	5	10,2
Toplam	49	100	Toplam	49	100	Toplam	49	100

Kanaat önderlerinin mesleki açıdan incelendiğinde % 18,4'ü atanmış yönetici, % 24,5'i seçilmiş yönetici (muhtar, belediye başkanı, parti başkanı), % 38,8'i çiftçi, % 12,2'si esnaf, % 6,1'inin de eğitimci oldukları görülmektedir. En fazla oranın çiftçi olmasının nedeni, ilçenin ekonomisinin tarıma dayalı olmasıyla açıklanabilir. İkinci en fazla oranın seçilmiş yöneticilerin çıkması da önemlidir. Bu insanlar kanaat önderleri olduğu için seçimleri kazanmış oldukları düşünülebilir. Kanaat önderlerinin eğitim durumları incelendiğinde hiç okula gitmeyen kanaat önderleri olduğu gibi, üniversite mezunu kanaat önderleri de bulunmaktadır. Ağırlıkla ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. İkinci ağırlık üniversite mezunlarında görülmektedir. Yaş durumlarına bakıldığında kanaat önderlerinin yaşları 20 ile 69 arasında değişmektedir. Ağırlıkla % 40,8 ile 40-49 yaş arası olduğu görülmektedir. Bunu % 32,7 ile 50-59 yaş arası takip etmektedir. Kanaat önderlerinin % 73,5'i 40 ile 60 yaş arasında olduğu görülmektedir. Bu durum öğrenilmiş hayat tecrübesiyle ilişkilendirilebilir.

Tablo 2. Kanaat önderlerinin yaşadıkları yer, ekonomik durum, çocuk sayısı, medeni durum açısından değişkenleri

Yaşadığı yer			Ekonomik durum			Çocuk sayısı			Medeni durum		
Yaşadığı yer	f	%	Ekon. durum	f	%	Çocuk sayısı	f	%	Medeni durum	f	%
köy	31	63,3	iyi	13	26,5	yok	2	4,1	evli	46	93,9
kasaba	3	6,1	orta	32	65,3	1	14	28,6	bekar	3	6,1
ilçe merkezi	15	30,6	kötü	4	8,2	2	7	14,3	toplam	49	100
Toplam	49	100	Top.	49	100	3 ve üstü	26	53			
						toplam	49	100			

Kanaat önderlerinin yaşadıkları yerleşim yerler açısından incelendiğinde, % 63, 3'ünün köyde % 30, 6'sının da ilçe merkezinde olduğu görülmektedir. Bu ilçenin köy, kasaba, ilçe merkezindeki nüfus yoğunluğuyla ilişkili görülebilir. Kanaat önderlerinin ekonomik durumu incelendiğinde, % 65, 3'ünün orta ekonomik düzeyde oldukları görülmektedir. Bu durum ilçenin ekonomik durumuyla paralellik göstermektedir. Kanaat önderlerinin yarısından çoğunun 3 veya daha fazla çocuğu olduğu görülmektedir. Yine kanaat önderlerinin % 93,9'u evlidir.

Tablo 3. Kanaat önderlerinin görüşlerine ilişkin bulgular

S. N.	Anket Maddeleri n=49	evet		hayır	
		f	%	f	%
1	Sivil toplum kuruluşunda çalışma durumu	4	8,2	45	91,8
2	Okul aile birliğinde görev yapma durumu	10	20,4	39	79,6
3	Herhangi bir eğitim kurumuna maddi yardımda bulundum	12	24,5	37	75,5
4	Okul yöneticileriyle işbirliği yaparak okula yardımda bulunma	16	32,7	33	67,3
5	Bir öğrencinin eğitimine destekte bulunuyorum	8	16,3	41	83,7
6	Öğretmenler benden yardım isterlerse mutlaka yardımda bulunurum	36	73,5	13	26,5
7	Projeyi anlamadım	1	2	48	98
8	Projeyi olumlu buluyorum	48	98	1	2
9	Projeye katkıda bulunmak istiyorum	48	98	1	2
10	Projeye çağrılmak beni değerli hissettirdi.	47	95,9	2	4,1
11	Bu projeye anladım ki eğitim sadece eğitimcilerle bırakılmayacak kadar önemlidir.	39	79,6	10	20,4

Eğitim konusunda farkındalık kazandırarak eğitim gönüllüsü olma yolunda duyarlılığı artırmak amacıyla yapılan programdan sonra uygulanan anketle, kanaat önderlerinin eğitim konusunda yaptığı çalışmalar, eğitime bakış açıları ve yapılan seminerin kendilerini etkileyip etkilemediği araştırılmak istenmiştir. Araştırmanın bulguları Tablo 3'de verilmiştir. Buna göre; Kanaat önderlerinin % 91,8' i bir sivil toplum kuruluşunda çalışmadıklarını ifade etmektedirler. Benzer şekilde % 79, 6'sı okul aile birliğinde çalışmadıklarını ifade etmektedirler. % 75' i okullara maddi katkıda bulunmadığını, % 67, 3'ü okul yöneticileriyle işbirliği yapmadığını, % 83,7'si bir öğrenciye desteğinin olmadığını belirtmektedirler. Yukarıda sayılan maddelerden elde edilen bulgulara göre; kanaat önderlerinin eğitimde fazla rol almadıkları, eğitimciler de kendilerinden yeterince yararlanmadığı sonucuna ulaşılabilir. Toplumda sözü geçen kanaat önderlerin eğitimde yeterince rol almamaları eğitim konusunda farkındalık eksikliğiyle açıklanabilir. Eğitimcilerin toplumun sözü geçen insanlarından faydalanmamasını onların etki gücü konusunda farkındalık eksikliğiyle açıklanabilir. Bu

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

durumu ankette yer alan “öğretmenler benden yardım isterlerse mutlaka yardımda bulunurum” maddesine kanaat önderlerinin % 73,5’inin evet demesiyle teyid etmektedir.

Kanaat önderlerinin proje hakkında görüşleri incelendiğinde, % 98’i projeyi anladığını, % 98’inin projeyi olumlu bulduğunu ve katkıda bulunmak istediğini, % 79,6’sı da bu projeye eğitimin sadece eğitimcilere bırakılmayacak kadar önemli olduğunu anladıklarını ifade etmektedirler. Bu bulgulara dayalı olarak kanaat önderleri tarafından proje çalışmasının anlaşıldığı, olumlu bulunduğu, eğitime eğitimcilere destek olmak istedikleri sonucuna ulaşılabilir. Benzer şekilde kanaat önderlerinin % 95,9’unun proje kapsamında çağrılmalarının kendilerini değerli hissettirdiğini belirtmişlerdir. Araştırmacının gözlemleri de bu doğrultuda olmuştur. Kanaat önderlerinin çalışma çerçevesinde davet edilmeleri, ikramda bulunulması, rozet takılması, belge verilmesi kendilerini mutlu ettiğini araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Ayrıca bir kanaat önderinin, (KÖ4) “*beni de buraya seçtiğiniz için sağolun*” ifadesi, bir başkasının (KÖ9) “*yıllardır beni bu konuda kimse aramadı, şimdi sizin sayenizde anladım ki okullara benim de yardım etmem gerekir*” ifadeleri de çalışmaya katıldıkları için mutlu olduklarının ifadesi olarak görülebilir.

Program esnasında kanaat önderleriyle birebir görüşmeler yapılmış ve çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir. Bu esnada onların da görüşleri alınmıştır. Katılımcılardan birisinin şu sözü çalışmanın önemi açısından dikkat çekicidir;

(KÖ13) “*Hocam, bu çalışmayı yaptığınız için sağolun, yıllardır eğitim konusunda beni adam yerine koyan yoktu. Siz beni tanımıyorsunuz ama beni böylesine bir toplantıya çağırıyorsunuz. Ben de elimden ne geliyorsa yapacağım*”.

2. İlçe bünyesinde eğitimle ilgilenen atanmış yöneticilerin çalışmaya ilişkin düşünceleri

Atanmış yöneticilerden ilçe kaymakamı, ilçe jandarma komutanı, emniyet müdürü, özel idare müdürü, ilçe milli eğitim müdürü, ilçe müftüsü, seçilmiş yöneticilerden belediye başkanı, parti başkanlarının görüşleri aşağıda verilmektedir.

İlçe kaymakamı çalışmanın başından itibaren tam destek vermiştir. Bu doğrultuda her türlü yazışmalarda, yapılacak eğitimde, eğitim ortamının hazırlanmasında, yapılacak ikramlarda projeye destek olmuştur. Kaymakam görüşleri özetle;

“*Bu çalışmanın ortaya çıkaracağı olumlu durum sonucunda sadece eğitimde değil, kamu yönetiminin tüm hizmet alanlarında benzer çalışmayı yapabiliriz. Bundan sonraki tüm yöneticilik hayatımda bu çalışmayı görev yaptığım yerlere de taşıyacağım. İnsanlar kaymakamlıktan sürekli yardım istemektedirler. Bazılarının*

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

sorunlarını çözüyoruz ancak bazılarının sorunlarını çözemiyoruz. Bu çalışma ilçemize hareket getirdiğine inanıyorum”(AY1).

İlçe milli eğitim müdürünün görüşleri özetle aşağıdaki gibidir:

“ İlçemizde eğitime ilişkin birçok sorun bulunmaktadır. Bu sorunların çözümünde okul müdürlerimizle beraber kanaat önderlerinden yararlanıyoruz. Bu liderler ile işbirliği yapılması ve en yararlı çalışmaların ÇPL’de yapılacağına inanıyorum. Bu çalışma sayesinde artık toplumun kanaat önderleri hakkında elimizin altında bir envanter oluştu. Bu liderlerle gerekli planlama ve çalışmaların sürdürülmesi gerekir” (AY2).

İlçe Jandarma komutanının görüşleri de benzer şekilde çalışmanın çok faydalı olduğunu ifade etmiştir. İlçe müftüsü de çalışmanın son derece önemli olduğunu, eğitimin dinimizdeki önemini belirtmişlerdir. Seçilmiş yöneticilerden belediye başkanı da benzer görüşler içerisinde olduğu görülmüştür. Benzer şekilde ilçe emniyet müdürü de aynı görüşte olduğu görülmektedir. Emniyet müdürünün görüşleri çalışmanın değeri hakkında önem taşımaktadır:

“Bu çalışmanın tüm ülke genelinde olması gerekir. Konuyu Emniyet Genel Müdürlüğüyle paylaştım ve olumlu görüş aldım. Bu çalışmada eksik olan bir konu var ki, o da genç liderlerin de projeye dâhil edilmesi gerekirdi. Bir suçluyu uzun süre aradık. Suçluyu bulamadık. O bölgede sözü geçen bir gence ulaşarak suçluyu bulmuştuk”(AY3).

Seçilmiş yöneticilerden bir parti başkanı çalışmaya çekimser durmuştur. Parti başkanı: *“Bu çalışmayla başka gündeminiz mi var?” (SY1)* diyerek çalışmaya kuşkuyla bakmaktadır. Atanmış ve seçilmiş yöneticilerin yukarıdaki görüşleri analiz edildiğinde aşağıdaki noktalar ortaya çıkmaktadır:

- İlçede yaşayan insanlardan kanaat önderleri hakkında bir envanter hazırlanması önemli bulunmuştur.
- Belirlenen kanaat önderlerinden kamu yönetiminin tüm hizmet alanlarında faydalanılacağı görüşüne varılmıştır.

3. Kanaat Önderlerinin Okul yönetimlerine Katkıları

Okul müdürlerinin eğitim gönüllüsü kanaat önderleri çalışmasına ilişkin görüşleri iki bölüm halinde verilmektedir. Birinci bölümde kanaat önderlerinin katkıları yer almaktadır. İkinci bölümde eğitim gönüllüsü kanaat önderleri çalışması hakkında okul müdürlerinin görüşleri yer almaktadır.

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

4.1.Okul müdürlerinin görüşlerine göre eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin okullara katkıları

Kanaat önderleri çalışmasının dokuz aylık bir dönem içerisinde okullara katkılarını almak üzere okul müdürleriyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre kanaat önderlerinin eğitime katkıları Tablo 5’de görülmektedir.

Tablo 4. Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin okullara katkıları

S.N.	Temalar	Kodlanmış katkılar	f
1	Eğitim	Öğrenci devamının sağlanması (MA, MC, ME, MF, MH, MI, MJ, MK, MM, MN)	10
2		Okul öncesinde okullaşma (MC, MF, MI, ML)	4
3		Okuma yazma çalışmaları (MC)	1
4		Okula kayıt (MA)	1
5		Öğrenci takibi (MA)	1
6		Yüksek öğretime giden öğrencilere burs temini (MD)	1
7		Sekizinci sınıftan mezun öğrencilere destek (MD)	1
8		Kız öğrencilerin güvenlik ve kontrolü (MF)	1
9		Okul müdürüyle birlikte aile ziyaretleri (MJ)	1
10	Planlama	Ortak bir çalışma planının oluşturulması (MA, ME, ML, MM)	4
11		Eylem planının yapılması (MG, MJ)	2
12	Çevre	Çevre düzenlemesinin yapılması (MB, ME, MI)	3
13		Çöp konusunda çalışma (ME, MI)	2
14		Okulun suyu için çalışmalar (MI, MK)	2
15		Okul bahçe düzenlemesi (ME)	1
16	Fiziki düzenleme	Okulun boya, badana, tamir gibi fiziki düzenleme (MD, MK, M N)	3
17		Okul bahçesine çeşme yapımı (MI)	1
18	Maddi destek	Kermes düzenlenmesi (MG, ML, MN)	3
19		Bayram ve kutlamalarda destek (MI, ML)	2
20		İşgücü desteği (MJ)	1
21	Veli	Velilerin ikna edilmesi (MI, MK, MM, MN)	4
22	Sosyal	Piknik yapılması (MI)	1

Okul müdürlerinin görüşlerine göre eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin okullara katkıları (Tablo 4) incelendiğinde toplam 7 temada (eğitim, planlama, çevre, fiziki düzenleme, maddi destek, veli, sosyal) 22 kodlanmış hizmet olduğu görülmektedir. Eğitim gönüllüsü kanaat önderleri en fazla “eğitim” temasında okula katkı sağladığı görülmektedir. Eğitim teması altında kanaat önderleri, 9 katkısının olduğu görülmektedir. Özellikle öğrenci devamsızlığı konusunda okul müdürleri kanaat önderlerinden yardım aldığı görülmektedir. Bunu okul öncesinde okullaşma ve devam konusu takip etmektedir. Bu durum, kanaat önderlerinin etki ve ikna gücüyle açıklanabilir.

Kanaat önderleriyle okul müdürleri ortak bir çalışma planı yaptıkları görülmektedir. Çalışma esnasında okul müdürleriyle yapılan toplantıda planlama konusu gündeme gelmişti. Bu çalışmanın doğal sonucu olarak kanaat önderlerinin etki gücünden faydalanmak için işe planlama ile başlamak gerekli görülmektedir.

Okul müdürleri, kanaat önderlerinden çevre, fiziki düzenleme, maddi destek, veli ikna etme, sosyal alanlarda da destek aldıkları görülmektedir. Kanaat önderlerinin toplum tarafından lider olarak görülmesi sonucu sorunların daha kolay çözüldüğü görülmektedir. Okul müdürlerinin görüşlerinden bazıları olduğu gibi verilmiştir:

“MC. İhsa Köyü’nde toplum liderleri ile en çok okul öncesi öğrencilerimizin devamı konusunda yararlı çalışmalar oldu. Köy Muhtarı aynı zamanda toplum lideri olduğu için daha çok muhtarın katkısı oluyor. Okuma yazma çalışmalarına yardımcı olundu.”

“MD. Alan Köyü’nde toplum liderleri ile okulun boya, tadilat, yüksek öğretime giden öğrencilere burs temini, 8. sınıftan mezun olan öğrencilerimize yönelik çalışmalarımız sürüyor.”

“MF. Kanaat önderleriyle özellikle kız öğrencilerimizin güvenlik ve kontrol konusunda önemli çalışmalar yapıldı.”

“MG. İlçe merkezindeki kanaat önderlerimizle toplantı yapıldı. Eylem planı yapıldı. Toplantıda bir kermes yapılmasına karar verildi. Bugün de kermesin açılış törenini yaptık.”

“MH. Şeyhoğlu ve Kuzalan köylerinden devamsız öğrencilerimiz var. Buna rağmen 8-10 civarında öğrencimizi toplum önderlerimizin de çabaları ve gayretleri ile okula devamları sağlandı.”

“MK. Okul öncesinde sürekli devamsız iki öğrencimizin aileleri ile yapılan görüşmelere katılmış ve öğrenci velilerini ikna etme çalışmalarında büyük katkı sağlamıştır.”

“ML. Okulumuzun suyu ile ilgili yaşadığımız sorunların giderilmesi için çalışmalar yapmaktadır.”

“MI. Sürekli devamsız öğrencilerin devamı sağlanmıştır. Anasınıfı öğretmenleri doğal liderlerle birlikte anasınıfı öğrencilerinin okula devamına yönelik birlikte çalışmalar yapmıştır. Kanaat liderleri ile birlikte okulumuzda çevre düzenlenmesi çalışmalarına başlanılmış, çim ve çiçek ekimi gerçekleştirilmiştir. Doğal Lider Mustafa ŞAHİN tarafından öğrencilerimize yönelik piknik yaptırılmıştır. Kanaat liderleri ile yapılan işbirliği sonucunda okul bahçesi içerisinde çeşme yapımı gerçekleştirilerek, okulun su sıkıntısı giderilmiştir.”

“ML. Kanaat önderi Halime AKKAYA’nın katkılarıyla okulumuz yararına kermes düzenlenmiştir.”

“MM. Kanaat önderleri ile işbirliği yapılarak sürekli devamsız olan öğrencilerin velileri ikna edilmeye çalışılmış ve eğitime devamın önemi veli ve öğrencilere anlatılmıştır. Okulumuzun ev sahipliği yaptığı “65 Bin Dev Öğrenci YİBO”lar Arası Şenliği” kanaat önderlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.”

“MN. Okulumuz çevresinde bulunan kanaat önderi sayesinde; Veli toplantılarına gelmeyen bazı velilerin toplantılara katılımları sağlandı. Anasınıfına devam

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

etmeyen öğrencilerin devamları sağlandı. Kermes düzenlenerek, okulumuzun acil ihtiyaçları giderildi. Okulumuza yapılan deponun kiremitleri temin edildi”.

3.2. Eğitim gönüllüsü kanaat önderleri çalışması hakkında okul müdürlerinin görüşleri:

Okul müdürlerinin eğitim gönüllüsü kanaat önderleri çalışmasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, şu görüşler öne çıkmaktadır:

- *Toplumun kanat önderlerinde eğitim üzerine farkındalık oluşmuştur (MA, MD, ME).*
- *Okul çevresinde bulunan kanaat önderleri okullara daha sık gelmektedirler. (MA, MD, ME, MJ).*
- *Okul yönetiminde oluşan herhangi bir sorun karşısında kanaat önderlerinden rahatlıkla destek istenilmektedir (MC, MJ, MM).*
- *Kanaat önderlerine rozet takılması ve belgenin verilmesi onlar için ayrı bir motivasyon kaynağı olmuştur (MA, MF).*
- *Yapılan çalışmanın sonucunda toplumun kanaat önderleri kendilerini daha fazla değerli hissettiklerini ifade etmişlerdir (MF, MK).*
- *Çözülemeyen bir takım problemler daha çözümlü hale gelmiştir. Özellikle öğrenci devamsızlığı ve maddi konularda önemli destekler alınmıştır (MA, MI).*
- *Bu çalışma her öğretim yılında güncellenmelidir (MJ, MN).*

Okul müdürlerinin görüşleri incelendiğinde eğitim gönüllüsü kanaat önderleri okullarda sorunların çözümüne yardımcı oldukları, daha sık okula gittikleri, kanaat önderlerinin çalışmayla motive oldukları, bu çalışmanın her yıl güncellenmesi gerekliliği üzerinde durdukları görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Göynücek ilçesinde uygulanan eğitim gönüllü kanaat önderleri proje çalışmasının okul yönetimlerine katkılarının sonuçları bulgulara dayalı olarak aşağıda verilmektedir:

Belirlenen kanaat önderlerinin büyük bir çoğunluğu çiftçidir. Hiç okula gitmeyen kanaat önderleri olduğu gibi, üniversite mezunu kanaat önderleri de bulunmaktadır. Kanaat önderlerinin eğitimde fazla rol almadıkları, eğitimcilerin de kendilerinden yeterince yararlanmadıkları belirlenmiştir. Bu bulgulara dayalı olarak kanaat önderleri tarafından proje çalışmasının anlaşıldığı, olumlu bulunduğu, eğitime, eğitimcilere destek olmak istedikleri

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

sonucuna ulaşılabilir. Benzer şekilde kanaat önderlerinin % 95,9'unun proje kapsamında çağrılmalarının kendilerini değerli hissettirdiğini belirtmişlerdir.

Atanmış ve seçilmiş yöneticilerin görüşleri doğrultusunda, ilçede yaşayan insanlardan kanaat önderleri hakkında bir envanter hazırlanması önemli bulunmuştur. Belirlenen kanaat önderlerinden kamu yönetiminin tüm hizmet alanlarından faydalanılacaktır.

Okul müdürlerinin görüşlerine göre eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin okullara katkıları incelendiğinde toplam 7 temada (eğitim, planlama, çevre, fiziki düzenleme, maddi destek, veli, sosyal) 22 kodlanmış hizmet olduğu görülmektedir. Eğitim gönüllüsü kanaat önderleri en fazla "eğitim" temasında okula katkı sağladığı görülmektedir. Eğitim teması altında kanaat önderleri, 9 katkısının olduğu görülmüştür. Özellikle öğrenci devamsızlığı konusunda okul müdürleri kanaat önderlerinden yardım aldığı görülmektedir. Bunu okul öncesinde okullaşma ve devam konusu takip etmektedir. Bu durum, kanaat önderlerinin etki ve ikna gücüyle açıklanabilir. Kanaat önderleriyle okul müdürleri ortak bir çalışma planı yaptıkları görülmektedir. Çalışma esnasında okul müdürleriyle yapılan toplantıda planlama konusu gündeme gelmişti. Bu çalışmanın doğal sonucu olarak kanaat önderlerinin etki gücünden faydalanmak için işe planlama ile başlamak gerekli görülmektedir. Okul müdürleri, kanaat önderlerinden çevre, fiziki düzenleme, maddi destek, veli ikna etme, sosyal alanlarda da destek aldıkları belirlenmiştir. Kanaat önderlerinin toplum tarafından lider olarak görülmesi sonucu sorunların daha kolay çözüldüğü görülmüştür. Okul yaşadığı çevreden ayrı düşünülemez. Okul ile çevre arasında sağlıklı bir ilişkinin kurulması, okulun ve okulda olup bitenlerin halk tarafından anlaşılmasının ve desteklenmesinin gerekliliğini vurgulayan Açıkalın (1994) bu konuda yöneticilere "*Çevre liderleriyle iyi ilişkiler geliştirin, zaman zaman onları ziyaret edin*" şeklinde önerilerde bulunmaktadır.

Okul müdürlerinin görüşleri incelendiğinde eğitim gönüllüsü kanaat önderleri okullarda sorunların çözümüne yardımcı oldukları, daha sık okula gittikleri, kanaat önderlerinin çalışmayla motive oldukları, bu çalışmanın her yıl güncellenmesi gerekliliği üzerinde durdukları görülmüştür.

Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin okul yönetimlerine katkılarının yoğunlaştığı alan, eğitim öğretim alanı olduğu görülmüştür. Bu aynı zamanda en fazla sorun yaşanan alan olarak da görülebilir. Çınkır'ın (2010:1029) araştırma sonucunda, ilköğretim okulu müdürlerine göre öğrenci yönetimi alanında en sık karşılaşılan sorunun "devamsızlık", personel yönetimi alanında en sık karşılaşılan sorunun ise "personel sayısındaki yetersizlik,

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

bütçe ve genel hizmetlerin yönetimi alanında en sık karşılaşılan sorunun ise “bakım, onarım, güncelleme vb destek hizmetlerin yetersizliği” olduğu ortaya çıkmıştır. Yine benzer biçimde Özbaş, Badavan’ın (2009: 69) araştırmalarına göre, hem veliler hem de yöneticiler için “okul güvenliği” konusu ile ilişkili olan işler, okul-aile ilişkileri sürecinde en yüksek düzeyde gerçekleştirilmesi gerekenler olarak görülmektedir. Ailenin çocuğun okul yaşantılarına ilişkin ihtiyaçlarını karşılayamaması ve ekonomik gerekçelerle çocuğun işgücüne ihtiyaç duyması öğrencilerin devamsızlığına neden olmaktadır (Özbaş; 2010:32). Kanat önderlerinin eğitimdeki en büyük yardımları ise devamsızlık konusunda olduğu görülmüştür.

Proje sonunda elde edilen bulgulara göre, toplumun kanaat önderleri doğal liderler belirlenip, eğitim üzerine farkındalıkları artırılarak eğitim gönüllüsü bireyler haline getirilirse sorunların çözümünde önemli katkıları olmaktadır. Ancak okullarda çevre desteği konusunda fazla çalışma yapılmadığı görülmektedir. Tan (2002:125) araştırma bulgusuna göre ilköğretim okullarında halkla ilişkiler etkinlikleri için örgütlenme yapılmamıştır. Kartal’ın (2008: 25) araştırmasında da çevrenin okul yönetim sürecine katılımının istenilen düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırmanın sonuçları dikkate alınarak;

- Görülmektedir ki, toplumların sözü geçen önderleri vardır. Toplumların kanaat önderleri belirlenerek güçlerinden her hizmet alanında yararlanılabilir.
- Yine araştırma bulguları göstermektedir ki, toplumların önderleri eğitim konusunda duyarlı hale getirilirse okul yönetimine büyük destek sağlamaktadırlar. Özellikle okul çevrelerindeki kanaat önderlerine eğitim konusunda farkındalıkları artırılacak çalışmalar yapılırsa okul müdürlerine sorun çözme noktasında önemli katkılar sağlayabilir.
- Araştırmada bulunan eylem adımları dikkate alınarak sosyo-ekonomik yönden olumsuz bir okulda bu çalışma yapılarak sonuçları karşılaştırılabilir.
- Türkiye’nin belirli bölgelerde özellikle kız çocuklarını okula göndermeyen ailelere yönelik kanaat önderlerinin katkısına yönelik yeni araştırmalar yapılabilir.
- Daha büyük bir yerleşim yerinde (il düzeyi gibi) benzer çalışma yapılarak sonuçları karşılaştırılabilir.

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Kaynakça

- Açıkalın, A.(1994) *Çağdaş örgütlerde insan kaynağının yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları No:7
- Aksoy, N. (2003). Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 36, (474-489).
- Bursalıoğlu, Z. (1994). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Clark, D. (2000). *Concept of leadership, big dog's leadership* Page. www.Nwlink.com/donclark/lead.html. Erişim tarihi: 04.03.2011.
- Çınkır, Ş. (2010). İlköğretim okulu müdürlerinin sorunları: sorun kaynakları ve destek stratejileri. *İlköğretim Online*, 9(3), 1027-1036.
- Demirel, Ö. (2004). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirtaş, H. Üstüner, M & Özer, N(2007). Okul yönetiminde karşılaşılan sorunların öğrenci ve okul ile ilgili değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı, 51 (421-455).
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eren, E. (1998). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. İstanbul:Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Ertürk, M. (2000). *İşletmelerde yönetim ve organizasyon*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Giderler, C. (2005). *Yöneticilerin kişilik tarzları ile liderlik davranışları arasındaki ilişki ve eccacıbaşı topluluğunda uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya.
[Http://www.goynucek.gov.tr/index1.html](http://www.goynucek.gov.tr/index1.html). erişim tarihi: 04.11.2010. erişim saati: 11.40.
- İlgar, L., (2005). *Eğitim yönetimi, okul yönetimi, sınıf yönetimi*, İstanbul: beta Yayıncılık.
- Karip, E. (2004). Yönetim biliminin alanı ve kapsamı. Özden, Y. (Ed.) *Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı* içinde. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kartal, S. (2008). İlk ve ortaöğretim kurumlarında velinin okul yönetimine katılımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 9 (1)(23-30).
- Kaya, Ü.S. (2002). *İlköğretim okulu yöneticilerinin liderlik özelliklerinin değerlendirilmesi*. Ankara:Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Koçel, T. (2001), *İşletme yöneticiliği*. 8. Baskı. Beta Basım, İstanbul.
- Koçel; T. (1989). *İşletme yöneticiliği*, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Yayın No: 205, İstanbul.
- Kostik, Z. (2003). *Tsk asker hastanesi yöneticilerinin önderlik davranışlarının tespiti ve sergilenen önderlik davranışları ile kurum performansları arasındaki ilişkinin analizi*. Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Longest, Jr., Beaufort, B., Darr, K. (1993). Organizational leadership in hospitals. *Hospital Topics*. 71, (3), 11
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri. *Eğitim ve Bilim*. 35 (156).32-40

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Özbaş, M., Badavan, Y. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul-Aile İlişkileri Konusunda Yapmaları Gereken ve Yapmakta Oldukları İşler. *Eğitim ve Bilim*. 34 (154) 69-72

Sabuncuoğlu, Z.& Tüz, M. (2001). *Örgütsel psikoloji*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Tan, M. (2002). İlköğretim okulu yöneticilerinin halkla ilişkiler rolü. *Eğitim Araştırmaları*.9 (115-126)

Yıldırım, A. , Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara. Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, E. (2006). *Okullarda örgütsel güven düzeyinin okul yöneticilerinin etik liderlik özellikleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

Extended Abstract

Contribution Of Education Volunteer Opinion Leaders (Natural Leaders) To School Administration

Current study aims at recognizing natural leaders living in the town where the project is applied, creating an inventory of natural leaders, talking society leaders into becoming volunteers for education, working together with natural leaders on education, working together with volunteers of natural leaders to solve education problems.

Methodology

Current study is a descriptive research with a mixed design which employs qualitative and quantitative research methods. The study is an action research study. Action research is a social case study which aims at developing the quality of actions in the social case (Eliot, 1991, translated by: Aksoy, 2003; 477). It was considered to do some research in order to solve administration problems in Amasya city, Goynucek town. The reason for doing the project in Amasya city, Goynucek town is the fact that local authorities were contacted and a pilot study was tested on a small scale.

The following actions were taken within the scope of the project:

1. Project team was formed.
2. School principals were interviewed and their thoughts on the study were collected.
3. At this stage opinion leaders (natural leaders) present in the town were determined.
4. Invitation letters were sent to the predetermined opinion leaders (natural leaders).
5. In the next stage, an education program was developed to be delivered to the determined opinion leaders (natural leaders).
6. Education program developed for opinion leaders was practiced with the opinion leaders who attended the event in Goynucek District Boarding School for Primary Education. Forty nine of the 86 opinion leaders determined across town participated in the program.
7. Determined opinion leaders (natural leaders) were pinned education volunteer badges and given certificates.
8. On another day following the event, a meeting was held with school principals and future studies were reviewed.
9. The results were observed at three-month periods.

Study group: Target population of the study is Amasya city, Goynucek town. Study group of the research was selected by scale sampling which is one of the intentionality sampling methods.

Data collection tools: As a data collection tool, a questionnaire was developed to collect views of opinion leaders. In the questionnaire, The questionnaire was applied after the education program. Internal consistency coefficient of the questionnaire was found to be .74. A semi-structured interview form was used to collect the views of assigned and selected administrators. In the interview form, there was a question on their thoughts about the opinion leaders (natural leaders) project. In order to determine the results of the opinion leaders study, semi-structured interview forms were prepared for school principals. In this form there were two questions: 1) What type of contributions did you receive from the determined and trained opinion leaders for your school? 2) What are your thoughts about opinion leaders (natural leaders) project?

Analysis of the data: Frequency and percentage calculations were done for the analysis of the items in the questionnaire. "Content analysis" was conducted for the data obtained from the semi-structured interview forms. Data were described in themselves. In the analysis process, initially, interview recordings were deciphered and analyses were done on the basis of school administrators. It was tried to increase the internal validity of the research beginning from preparation of data collection tools towards application and analysis stages by explaining the process in detail. School principals whose views were collected were contacted again; findings were shared and confirmed with them.

Discussion And Results: According to the views of school principals, when the contributions of education volunteer opinion leaders (natural leaders) to the schools are analyzed, it is observed that there are a total of 22 coded services in 7 themes (education, planning, environment, physical layout, financial support, parent, social). It is detected that education volunteer opinion leaders contribute to schools the most in the theme of "education". It is found that opinion leaders have 9 different contributions under the education theme. It is detected that school principals especially get help from opinion leaders in absenteeism of students. This is followed by schooling and perseverance in preschool. This finding can be explained by the influence and cogency of opinion leaders (natural leaders). It is observed that opinion leaders and school principals have a joint work plan. Planning issue was raised at the meeting held with the school principals in the course of the study. It is

Yıldırım, N. (2011). Eğitim gönüllüsü kanaat önderlerinin (doğal liderlerin) okul yönetimine katkıları.

Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

---

assumed that as a natural result of this study, planning should be the first area to benefit from the influence power of opinion leaders. School principals also get support from opinion leaders in environment, physical layout, financial support, persuasion of parents, and social areas. The problems are solved more easily as a result of the fact that opinion leaders are accepted to be leaders by the society.

Based on the results of this research, the following suggestions are made:

- Opinion leaders (natural leaders) of the society can be determined and their power could be useful in all service areas.
- If studies are done to increase awareness of opinion leaders especially within the school neighborhood on education then they may provide important contributions to school principals in problem solving.
- Considering the action steps of the research, a study can be conducted at an especially socioeconomically negative school and the results can be compared. A similar study can be conducted in a bigger residential area (e.g. city level) and the results can be compared.